



## Tėčio vaidmuo vaiko gyvenime

**V**isos pasaulio tautos eilėmis ir dainomis šlovina motinos meilę vaikui, jos įtaką ir svarbą kiekvieno žmogaus gyvenime, kad ir kokio amžiaus tas žmogus būtų. Neįmanoma sumenkinti to atsidavimo, kurį mamos sudeda į vaiko kelionės багаžą tampant žmogumi. Tačiau vaikai gimsta iš dviejų žmonių – mamos ir tėčio.



Monika PRANAUSKIENĖ, Klaipėdos pedagoginės psichologinės tarnybos psichologė

Kad ir kaip klostytųsi šių suaugusiųjų gyvenimai, reikia pripažinti, kad vaikui reikalingi jie abu, kad ir skirtingai. Tai, ką gali duoti mama, negali duoti tėtis, ir atvirkščiai. Nors pastaruoju metu tėčiai vis dažniau imasi iššūkio auginti kūdikius, kol mamos toliau dirba.

Kad ir mažai kas kalba ar rašo, koks emociškai svarbus yra

tėčio vaidmuo vaiko gyvenime, tačiau daugelis tikriausiai sutinka, kad vaikams geriau augti pilnoje šeimoje ir bendrauti su abiem savo gimdytojais, leisti laiką su kiekvienu iš jų, kartu ir atskirai. Juk ryšys su kiekvienu žmogumi, kad ir kas jis būtų – tėtis, mama, senelis, sesuo – yra unikalus, savaip praturtinantis, ugdantis.

Krzysztof Zajdel, humanitarinių mokslų daktaras, rašytojas ir poetas Lenkijoje, su grupe studentų atliko ir publikavo (2015, Pedagogika Rodziny (Family Pedagogy) mokslinį darbą, kuriame analizavo tėčio vaidmenį šiuolaikinėse lenkų šeimose.

Susirūpinimą kelia vis didėjantis skyrybų skaičius ir tai, kad dažniausiai vaikų priežiūra bei ugdymas yra paliekami mamų atsakomybei. O atskirtis tarp tėčių ir jų vaikų toliau didėja, jų santykiai komplikuojasi, vaikai netenka didelės dalies taip reikalingo palaikymo bei pagalbos ir jiems vis sunkiau augti pilnavertėmis asmenybėmis.

Skyrybos – tai ne vienintelis kelias nepilnai šeimai susiformuoti.

Pastaruoju metu populiarus darbas toli nuo namų, kitoje valstybėje ar mieste, taip pat prisideda prie to, kad vaikai yra

ugdomi tik vieno iš gimdytojų, dažniausiai mamos.



**Natūralus šeimos gyvenimo ritmas nuolat patiria sukrėtimus vienam šeimos nariui išvykstant ir grįžtant, vaikai – jautriausia šeimos dalis – turi nuolat prisitaikyti prie besikeičiančių reikalavimų ir taisyklių.**

Taigi, nepaisant šeimos statuso, abu tėveliai turėtų gebėti bendradarbiauti ir po lygiai dalyvauti savo vaikų auklėjime, ugdyme, siekdami juos paruošti savarankiško suaugusiojo gyvenimui ir iššūkiams.

Siekiant suprasti, koks yra šiuolaikinių lenkų šeimų požiūris į tėčio vaidmenį, Zajdel tyrimo dalyviais buvo pasirinkti pirmų-trečių klasių mokiniai ir jų tėveliai. Jiems buvo pateikti keturi klausimai:

- Kas padeda vaikams atlikti namų darbus (mama, tėtis, abu tėvai)?
- Kas ruošia užkandžius vaikams (mama, tėtis, abu tėvai)?

- Kas rūpinasi sergančiais vaikais (mama, tėtis, seneliai)?

- Kas eina į vaiko mokyklą susitikti su mokytojais, administracija, kai su vaiku elgiamasi nesąžiningai arba kai tėvams pranešama apie netinkamą paties vaiko elgesį (mama, tėtis, abu tėvai pasikeisdami)?

Analizuojant atsakymus buvo lyginami vaikų ir tėvų atsakymai.

Atsakydami į pirmąjį klausimą vaikai pažymėjo, kad 95 proc. mamų padeda jiems atlikti namų darbus ir tik 5 proc. tėčių skiria tam savo laiko. Tėvų nuomone, skirtumas nėra toks didelis, jų atsakymai tokie: 60 proc. mamų, 15 proc. tėčių ir 25 proc. abu tėvai padeda savo vaikams ruošti namų darbus.

Pokalbio su tyrėjais metu tėčiai sakė, kad retai padeda vaikams, nes yra labai užimti darbe, jaučia, kad jiems trūksta kantrybės su vaikais ir planuoja labiau padėti tuomet, kai vaikai užaugs ir užduotys bus „rimtesnės“.

Dauguma apklausoje dalyvavusių tėčių ignoravo faktą, kad jų parama šiame vaiko raidos etape (7-10 metų) yra labai svarbi ir turi lemiamos reikšmės vaiko vystymuisi.

Zajdel išsakė nuomonę, kad

didelė dalis tėčių kasdienės pagalbos vaikui nelaiko ryšio stiprinimo priemone, santykis su vaiku jiems yra tarsi savaime suprantamas dalykas.

Vaikai taip pat dažniau mato savo mamas ruošiančias jiems užkandžius. Jų vertinimu 90 proc. mamų tai daro nuolat ir 10 proc. tėvų ruošia kartu; vaikai nepažymėjo, kad matė tėčius ruošiančius jiems maistą. Tačiau tėvai nori tikėti, kad maistą ruošia kartu, o vaikai šioje veikloje suvokia tik savo mamas. Tyrime dalyvavę tėčiai pasakojo, kad jie „perka maistą, parneša bulves į namus, padeda duoną ar sviestą ant stalo“, todėl, jų požiūriu, jie tuo pakankamai padeda.

Kai mamos buvo toliau klausinėjamos šia tema, jos dažnai pabrėžė, kad būna paliktos vienos atlikti šią užduotį, nes jų vyrai turi „kitų reikalų“ ir negali gaminti maisto arba jie netinkamai gamina. Į klausimą, ką reikšia pastarieji žodžiai, jos atsakė, kad, pavyzdžiui, kiaušiniene gali būti gaminama 5 dienas iš eilės arba pietums patiekiamos dešrelės be daržovių, tik su duona. Taigi tyrėjai padarė prielaidą, kad tėčiai netinkamai rūpinasi vaikų mityba, todėl atsakomybę už tai dažniausiai prisiima mamos.

**Bus daugiau.**

# Tėčio vaidmuo vaiko gyvenime

**V**isos pasaulio tautos eilėmis ir dainomis šlovina motinos meilę vaikui, jos įtaką ir svarbą kiekvieno žmogaus gyvenime, kad ir kokio amžiaus tas žmogus būtų. Neįmanoma sumenkinti to atsidavimo, kurį mamos sudeda į vaiko kelionės bagažą tampant žmogumi. Tačiau vaikai gimsta iš dviejų žmonių – mamos ir tėčio.



Monika PRANAUSKIENĖ, Klaipėdos pedagoginės psichologinės tarnybos psichologė

**Pabaiga. Pradžia „Savaitės eksprese“ Nr. 5(54)**

Kai vaikai serga, jais dažniausiai rūpinasi mamos. Taip pat labai svarbi yra senelių parama – pasak vaikų ir tėvų, jie dažnai prižiūri sergančius anūkus (daugiau nei 30 proc. atvejų). Tokiose situacijose tėčiai ir vėl dažniausiai lieka nuošalyje. Vienas iš tėčių tyrėjams sakė negalintis išverti nei savo vaiko riksmo, nei kraujo vaizdo. Panašu, kad žmonos negauna pakankamai sutuoktinių paramos slaugant sergančius vaikus, ir tai paaiškėjo tiriamojo pokalbio metu. Nors abipusė parama sunkiu šeimai metu yra pagrindinis gerų santykių ir stiprios sąjungos elementas, tyrimo dalyviai tėčiai tai dažnai ignoravo.

Nors ankstesnėse trijose vaikų gyvenimo srityse tėčiai dalyvavo mažiau, į mokyklą vis tik jiems teko eiti tiek pat dažnai, kaip ir mamoms. Vaikų ir tėvų atsakymai į šį klausimą beveik neišsiskyrė. Kai šis klausimas tyrėjų buvo nagrinėjamas giliau, paaiškėjo nuomonė, kad tėvai yra kažkaip priversti atvykti į tokius vizitus, nes moterys apeliuoja į sutuoktinių vyriškus bruožus, kurių dėka jie galėtų „teisingai“ išspręsti tam tikrą

problema. Tyrėjai padarė išvadą, kad jei panašūs pokalbiai tarp sutuoktinių nevyktų, tikėtina, kaip ir kitose vaiko priežiūros srityse, tai turėtų spręsti pačios moterys.

Apibendrinamas tyrimo rezultatus Zajdel rašo, kad mamos dažniausiai palaiko, remia ir rūpinasi vaikais: eina pas gydytojus, apriša žaizdas, kai vaikas nukrenta ar susižeidžia, ruošia maistą, padeda atlikti namų darbus. Tėčiai vaikų gyvenime dalyvauja tik fiziškai. Nors tyrime dalyvavo vaikai nuo 7 iki 10 metų, laikui bėgant šis santykis gali pasikeisti. Pokalbių metu tėčiai teigė, kad jie labiau bendraus su savo vaikais, kai šie paugs, kad galėtų prasmingai kalbėtis, kai vaikai mažiau verks, ir galės kartu žaisti futbolą, arba daryti tai, ką dažniausiai daro vyrai.

Nepaisant to, kad šis tiriamasis darbas buvo atliktas Lenkijoje 2015 metais, rezultatai yra lengvai pritaikomi ir mūsų šeimoms. Į darželį, pas gydytoją, pas psichologą dažniausiai vaikus atveda mamos. Jos ieško pagalbos specialistų, ugdo ir moko, kartu žaidžia bei ruošia namų darbus.



**Keičiantis istorijos etapams, be abejo, kinta ir tėčio vaidmuo.**

Tas, kuris buvo geras tėvas rinkėjų – medžiotojų ar amatininkų šeimoje, šiuo laikotarpiu būtų vertinamas kaip tironas, neleidžiantis išsiskleisti vaiko asmenybei, jo įgimties talentams, nesuteikiantis pakankamai šilumos ir emocinio palaikymo. Šiandien kalbame apie vaikų ir suaugusiųjų emocinius poreikius, socialinius įgūdžius, emocinį intelektą. Praktikoje tenka matyti emociškai apleistus vaikus, kuriems sunku prisitaikyti darželyje, mokykloje, jie neturi draugų, blogai elgiasi su kitais šeimos nariais. Ir dažnai paaiškėja, kad jų tėčiai dirba užsienyje arba yra emociškai nepasiekiami, atsiriboję, dalyvaujantys šeimos gyvenime „tik fi-

ziškai“. Kai kuriais atvejais tai tėčiai, kuriems yra būtina pagalba dėl psichikos sutrikimų (pvz., depresija, šizofrenija), priklausomybės ligų (alkoholio, narkotikų, lošimų ir kt.), taip pat dėl jų pačių trauminių vaikystės išgyvenimų. Tačiau garsiai apie tai kalbėti vis dar gėda ir nepatogu, galbūt dėl tebegaliojančios senosios vyriškumo sampratos, idealizuotos tėvo figūros („tėvas visada teisus“, „kaip tėvas nuspręs“).



**Vaikas gimsta iš dviejų, rūpintis ir jį ugdyti turėtų taip pat du žmonės – tėtis ir mama.**

Ypač ankstyvuojų vaiko gyvenimo periodu, t. y. bent iki 7 metų. Tai laikas, kai kiekvieno vaikučio emociniai rezervai turėtų būti nuolat pildomi meile, palaikymu, parama, nukreipimu, mokymu, tinkamu drausminimu, moralinėmis vertybėmis. Tuo metu, kai vaikeliui reikalingas nuolatinis mamos buvimas šalia, maitinimas krūtimi, tėtis gali ir privalo remti mamą, savo žmoną. Padėti jai tiek, kad ji ramiai galėtų pasirūpinti naujagimi. Vėliau, nepaisant to, kad su mažyliu neįmanoma „prasmingai pasikalbėti, pažaisti futbolą“ ar nuveikti panašių dalykų, tėtis gali jį mokyti šypsotis, juoktis, čiupti žaisliuką ir po to paleisti, papūsti pirmąjį gužą ir žaisti slėpynių, palindus po pledu. Tėtis gali išmokyti vaikus pasveikinti mamą pirmąjį gegužės sekmadienį.

Tėčio dalyvavimas vaiko gyvenime yra neįkainojamas, būtinas, tėtis pastiprina ir suteikia saugumo, padeda kovoti ir nepasiduoti, pasiekti savo tikslų, kontroliuoti save ir pradėti iš naujo.

Tačiau gyvenime ne visada yra taip, kaip norime. Straipsnio pradžioje buvo paminėta, jog nepilnų šeimų daugėja kiekvienais metais. Akivaizdu, kad negalime daryti įtakos kai kuriems gyvenimo įvykiams, todėl tenka prisitaikyti prie realių sąlygų. Kaip prisitaikyti, kai vaiko tėtis nega-



Asociatyvi „Adobe Stock“ nuotr.

li dalyvauti jo gyvenime? Pirmiausia, gerbti jo įvaizdį, jausti dėkingumą už tai, kad prisidėjo prie vaikelio atėjimo į pasaulį. Vaikuose būtina pastebėti tai, ką jie turi iš tėčio, nes neabejotinai didelė dalis jo gyvuoja juose: „tavo šypsena man primena tavo tėtį, jis taip gražiai šypsojosi“, „tavo tėtis taip pat mėgsta skaičius ir matematiką“ ir pan. Vaikai mato ir jaučia, kad turi kažką, kas nėra iš mamos. Tai yra jų tėčių istorijos ir jiems reikia jas sužinoti, kad užpildytų didelę savo asmenybės dalį. Pagal vaiko amžių galima po truputį atskleisti tėčio paveikslą, su teigiamomis ir neigiamomis pusėmis, visi jas turime. Nepaisant to, ar tėtis yra miręs, ar jis kažkur ku-

ria kitą istoriją, artimieji labai padėtų mažiesiems augti pilnaverčiais žmonėmis rodydami pagarbą jam. Na, o gerų vyriškų pavyzdžių atsirastų artimiausioje aplinkoje: dėdės, pusbroliai, seneliai, mokytojai, treneriai, dvasiniai vadovai.

Kiekvienas turi savo vaidmenį ir gali jį atlikti geriausiai, nesistengdamas užpildyti kito asmens vietos. Vaikai stebi ir mokosi matydami mus, tėčius ir mamas, kaupdami savo patirtį. Taigi, mūsų darbas padėti jiems pažinti save per savo tėvų paveikslus, atrasti ir užauginti savo pačių talentus, gebėjimus. Nes gyvenimo kelyje vaikams teks klysti ir tai, ką jie išmoks, jiems padės pradėti iš naujo.